

İş dünyası, döviz piyasalarında yaşanan dalgalanmaların endişe verdiğini açıkladı

TOBB Başkanı'ndan ACİL ÖNLEM çağrısı

5. kez müdahale etti

TÜRK lirasının döviz karşısında değer kaybetmesinin sürmesinin ardından Merkez Bankası piyasalara bir kez daha müdahale etti. Merkez Bankası Para Politikası Kurulu'nun faizi 100 baz puan indirmesinin ardından döviz piyasalarında dalgalanma dün de devam etti. Dolar 17.14 liraya çıkarak, tarihi zirvesine ulaştı. Euro 19.43 liraya gram altında da bin lira sınırına dayandı ve 996 lira ile yeni zirvelerini gördü. Döviz piyasalarında yaşanan dalgalanmanın ardından Merkez Bankası dün piyasalara yine doğrudan müdahale etti. 1 Aralık'tan buyana gerçekleştirilen 5. müdahale sonrası 16.40 liraya gerileyen dolar gelen alımlarla günü serbest piyasada 17.20 liradan kapatarak tarihi zirvesine ulaştı.

Merkez Bankası'na eleştiri

TOBBA Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, "Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye birçok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor. Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını bekliyoruz" dedi. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan** ise Merkez Bankası'nı eleştirdi, "Faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz" ifadesini kullandı. Ege Bölgesi **Sanayi Odası** Başkanı Ender Yorgancılar da, "Önümüzü görmek istiyoruz inen faiz bankalara yansımıyor maliyetleri artırıyor" dedi. Borsa İstanbul'da BİST 100 Endeksi, 1 saatte 200 puan geriledi ve endeks bazında devre kesici uygulaması devreye girdi. **11'de**

Doların 17.14 lira ile tarihi zirvesine yükselmesinin ardından Merkez Bankası döviz piyasalarına satım yönünde müdahale etti. 1 Aralık'tan bu yana gerçekleştirilen 5. müdahale sonrası dolar günü 17.20 liradan kapattı. İş dünyası da dövizdeki hareketlenme ile ilgili acil önlem çağrısı yaptı

Piyasaların istikrarı için acil önlem şart

Doların dün 17.14 lira yükselmesi-nin ardından Merkez Bankası piyasalara müdahale etti. 1 Aralık'tan buyana gerçekleştirilen 5. müdahale sonrası 16.40 liraya gerileyen dolar gelen alımlarla günü 17.20 liradan kapatarak tarihi zirvesine ulaştı. İşadamları da piyasaların istikrara kavuşması için acil önlemler alınmasını istedi

MERKEZ Bankası Para Politikası Kurulu'nun önceki gün faizi 100 baz puan indirmesinin ardından döviz piyasalarında dalgalanma dün de devam etti. Doların dün gün içinde 17.14 liraya çıkmasının ardından Merkez Bankası piyasalara yine doğrudan müdahale etti. Merkez Bankası'ndan yapılan duyuruda, "Döviz kurlarında görülen sağlıksız fiyat oluşumları nedeniyle piyasaya satım yönünde doğrudan müdahale edilmektedir" ifadesi kullanıldı. Merkez Bankası, 1 Aralık, 3 Aralık, 10 Aralık ve 13 Aralık'ta da doğrudan döviz müdahalesinde bulunduğunu duyurmuştu. Böylece Merkez Bankası aralık ayının başından itibaren 5'inci kez piyasalara doğrudan müdahale etti.

Borsaya 2 kez devre kesici

Merkez Bankası'nın müdahalesi sonrası bankalararası piyasada dolar 16.40 liraya kadar geriledi. Ancak daha sonra gelen alımlarla yeniden yükselişe geçen dolar serbest piyasada günü 17.20 liradan kapatarak yeni zirvesine ulaş-

tı. Müdahaleye rağmen euro ve altında yükseliş sürdü. Serbest piyasada euro günü 19.30 liradan, gram altın da 1.000 lira 67 kuruştan tamamlandı. Bu arada, dün gün içinde yüzde 5.6 yükselerek 2 bin 406 puanın üzerine çıkan Borsa İstanbul'da daha sonra sert satışlar yaşandı. Satışların ardından Borsa İstanbul AŞ, Endekse Bağlı Devre Kesici Sistemi devreye girerek pay piya-

sasındaki tüm sıralarda işlemler saat 16.24 itibarıyla geçici olarak durduruldu. Borsada işlemler daha sonra 16.54'ten itibaren yeniden devam etti. Ancak borsadaki kayıpların yüzde 7'yi aşmasının ardından devre kesici 16.54'te ikinci kez devreye girdi. Daha sonra satışların hızlanmasıyla Borsa İstanbul günün yüzde 8.52 kayıpla 2.084 puandan tamamlandı.

Merkez'i şaşkınlıkla izliyoruz

Dövizde piyasalarında yaşanan sert dalgalanmaya iş dünyasından tepki geldi Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu Twitter hesabından yaptığı açıklamada "Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye birçok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor. Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz" dedi. **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı (İSO) **Erdal Bahçivan** da Twitter'dan yaptığı açıklamada, "Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz" ifadesini kullandı. Ege Bölgesi **Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar ise Twitter paylaşımında, "Merkez Bankası açıklaması sağlıksız fiyat oluşum nedeni ile müdahale edilmiştir, faiz indirirken belli değil miydi? Önümüzü görmek istiyoruz inen faiz bankalara yansımıyor maliyetleri arttırıyor" dedi.

Belirsizliği dağıtmak için tedbirler alınmalı

TL'deki aşırı değer kaybı yüzünden piyasada belirsizlik oluştu. Kan kaybının ne zaman duracağına yönelik net bir öngörü olmaması fiyatlamaya davranışlarını bozuyor. Döviz satarak müdahale etmek dışında ilave tedbirlerin alınması şart

EKONOMİ SERVİSİ

BÜTÜN dünyada yükselen enflasyon karşısında merkez bankaları faiz artışına gidiyor. Son iki gün içerisinde Amerikan Merkez Bankası FED, Avrupa Merkez Bankası ve İngiltere Merkez Bankası politika kurulları yaptıkları toplantılarda, "enflasyonun geçici" olduğuna dair söylemlerini terk ettiler. Rezerv paraları yöneten merkez bankaları, enflasyonu gerekçe göstererek sıkılaştırma kararı aldılar. İngiltere Merkez Bankası ise sürpriz bir kararla faizi artırdı. FED önümüzdeki dönem için 6 faiz artışı sinyali verdi. Dün Rusya Merkez Bankası da faizde artışa gitti. Enflasyonun "arzi unsurlardan" kaynaklandığını savunan TC Merkez Bankası ise perşembe günü son kez faiz indirerek politika faizini yüzde 14'e çekti ve indirimlere bir süre ara verdi.

TL'DE KREDİ MAKASI AÇILIYOR

Küresel ekonomideki gelişmelerin yanında Türkiye'de hızla yükselen enflasyona rağmen faizde indirime gidilmesi Türk lirasında ağır kan kaybına neden oluyor. Daha önce tasarruf sahiplerinde gözlenen TL mevduattan döviz dönüş akımı gelinen seviyeler itibarıyla halkın geniş kesimine yayılmış durumda. Nitekim dünki haberimizde de aktardığımız üzere BDDK, kredilerin usulsüz kullanımına ilişkin bir karar aldı. Bu kararn, vatandaş veya şirketlerin "TL kredi çekip döviz alma eğiliminden" kaynaklandığı ifade ediyor. BDDK'nın veri sisteminde bankacılık istatistiklerine baktığımızda şunu görüyoruz. Toplam mevduatların yüzde 65,3'ü yabancı para cinsinden. Bunun yanında toplam kredilerin ise yüzde 44,6'sı yabancı para cinsinden. Buna göre TL kredi mevduat oranı yüzde 143 düzeyinde. Yani 100 TL'lik mevduata karşılık 143 TL'lik kredi verilmiş. Bunun tam tersi bir durum yabancı para söz konusu 100 TL'lik yabancı para mevduata karşılık 62 TL'lik kredi kullanılmış.

TOBB VE TUSIAD'DAN MESAJ

Piyasalardaki belirsizlik ve küresel merkez bankalarının faiz artışı yönündeki adımları içeride dolarize olmuş ekonomik aktörler üzerinde olumsuz tesir yaparken, bir yandan "piyasa dedikoducuları" olarak adlandıracağımız bir takım kişiler gerek sosyal medya aracılığıyla gerekse kulaktan kulağa bir takım fiyatlamalar üfürerek halkı spekülüle ediyorlar. TL'yi savunacak faiz çıpası da devre dışı bırakıldığından Merkez Bankası

kurdaki sert hareketlere döviz satımı yoluyla müdahale ediyor. Nitekim dün dolar kuru 17 TL'yi aşınca benzer bir müdahale geldi. Müdahale sonrası dolar kuru 17 TL'nin altına geriledi. **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Başkanı Erdal Bahçivan**, şahsi Twitter hesabından yaptığı yorumda, "Dün faiz indirmine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz." dedi. Uluslararası 25. Türkiye İç Denetim Kongresi'nde konuşan TUSIAD Başkanı Simone Kaslowski ise, "Ekonominin sağlıklı işleyişi için öngörülebilirlik temel unsur olduğunu hepimiz biliyoruz. Kur istikrarı da bunun önemli bir parçası. Ekonominin görüş mesafesi uzamalı ancak böylelikle ihracatçı, reel sektör ve hane halkı fayda sağlayabilir.

Öngörülebilir ve güvenin inşa edildiği ekonomik ortamlarda iktisadi kararlar, yatırım kararları en verimli şekilde alınabilir. Kapsamlı uzun vadeli ve katılımcılıkla hazırlanmış stratejik planlar bu süreçte önemlidir." mesajı verdi. Bu anlamda istikrarlı seyreden ve öngörülebilirliği azaltan döviz kurlarındaki bu harekete karşı Hükümet tarafından bir dizi tedbirin devreye alınacağı beklentisi oluştu. **TOBB Başkanı Rifat Hısiarcıkioğlu** da, "Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye bir çok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor. Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz." şeklinde tweet paylaşımı yaptı. Dün Borsa'da ise ciddi kayıplar yaşandı. Devre kesici faaliyete geçti.

Rüzgâr, 2022 yılında kasırgaya dönüşecek

Yıllık enflasyon yüzde 30'a yaklaştı. Faiz kararlarıyla TL'nin değer kaybını hızlandıran TCMB aralık ayının başından bu yana kura beşinci kez müdahale etti. Ama uzmanlar, 2022 yılının daha da zor geçmeye aday

olduğunu söylüyor. İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Prof. Dr. Öner Günçavdı'ya göre önümüzdeki yıl üç temel sorunla karşı karşıya kalacağız. Bunlar yüksek enflasyon, yüksek kur ve yüksek ücret maliyetleri. **4'te**

Kriz büyüyor

Ekonomideki savrulmuş devam ediyor. Yıllık enflasyon yüzde 30'a yaklaştı. Faiz kararlarıyla TL'nin değer kaybını hızlandıran TCMB aralık ayının başından bu yana kurlara beşinci kez müdahale etti

ÜLKE tarihinde daha önce yaşanmamış bir krizle karşı karşıya. Yaşanan belirsizlik ve artan hayat pahalılığı karanlık tünelde savrulan ülke ekonomisinin daha da bozulmasına neden oluyor. Ekonomi yönetimi tarafından alınan her karar TL'nin daha da erimesine neden oluyor. Savunmasız kalan TL ise günden güne daha da değersiz bir hale geliyor. Her yeni gün artık bir öncekini artırıyor.

TL'nin çok sert bir değer kaybıyla giriş yaptığı hafta başında 13,80 seviyelerindeki dolar/TL kurundaki artış TCMB'nin önceki günkü faiz kararının ardından devam ediyor.

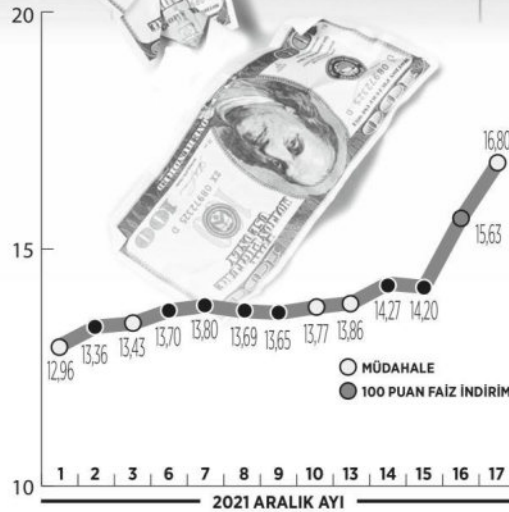
Haftanın son günü 17 seviyelerini aşarak yeni rekora imza atan dolara TCMB'den piyasaya satım yönünde bir müdahale geldi. TCMB'nin doğrudan döviz satışıyla yaptığı beşinci müdahalesinin tutarının yaklaşık 2 milyar dolar olduğu tahmin ediliyor.

DOLARDA SOLUKSUZ YÜKSELİŞ

TCMB son dört toplantıda 500 baz puan faiz indirirken, faiz indirimlerine başladığımız ilk sinyalini verdiği eylül ayı başından bu yana TL yaklaşık yüzde 49, sene başından beri yüzde 54'ün üzerinde değer kaybetti. Dolar/TL kuru yılbaşına göre yüzde 118 yükseldi. Değer kayıplarının büyük bölümü son bir buçuk ayda meydana geldi.

Bloomberg HT'nin verilerine göre TCMB, aralık boyunca sırayla 650, 400, 500 milyon ve ardından 2,5 milyar dolarlık müdahalelerde bulundu. Bu da önceki müdahalelerin toplam 4 milyar dolar seviyesine ulaştığı anlamına geliyor.

Son olarak dün ise TCMB'nin, "Döviz kurlarında görülen sağlıksız fiyat oluşumları nedeniyle TL piyasasına satım yönünde doğrudan müdahale edilmektedir" notuyla basına duyurulan son

müdahalenin ardından Dolar/TL kuru 16,50 seviyelerine indi. Ancak bu müdahalenin etkisi de kısa sürdü. Kur 16,80'leri aştı.

'Ekonominin sorumlusu benim ben' diyen Cumhurbaşkanı Erdoğan 1 Aralık 2021 günü AKP grup toplantısında yaptığı konuşmada döviz kurlarındaki hareketlilik için "Kur dediğin bugün artar yarın düşer" demişti. Açıklamanın yapıldığı gün dolar 13, avro ise 15 lira seviyesindeydi, aradan geçen 16 günde döviz soluksuz yükseldi.

Dolar kurunda yaşanan artış henüz tam anlamıyla enflasyona yansımada. Uzmanlar özellikle aralık ayında yaşanan kur şoklarının etkisinin yılın ilk çeyreğinde hissedileceği görüşünde. 3 Ocak'ta açıklanacak olan 2021 yılı Tüketici Fiyat Endeksi'nin (TÜFE) yüzde 25-30 arasında artması bekleniyor. İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Prof. Dr. Öner Günçavdı'ya göre önümüzdeki yıl üç temel sorunla karşı karşıya kalacağız. Bunlar yüksek enflasyon, yüksek kur ve yüksek ücret maliyetleri.

Ortada uygulanan bir plan veya model olmadığını vurguladı.

Günçavdı, "Tamamıyla kendi haline bırakılmış bir ekonomi söz konusu" diyor.

Bu kadar kısa süre içerisinde, kurlarda bu düzeyde artışlar hiç görülmediğini belirten Günçavdı: "Kurlarda yüksek bir oynaklık var. Ocak ayı enflasyonu yüksek gelecek. Yani, 2021'i yüzde 25'in üzerinde bir enflasyonla kapatacağız."

Günçavdı, belirlenen asgari ücretin kısa vadede insanları mutlu edeceğini vurguladı. Zira asgari ücretin asgari değil, ortalama ücret halini aldığını belirten Günçavdı, "Bir takım vergi avantajları var. Dolayısıyla, işverenler, bunun üzerinde alanları da aşağı doğru çekecek. Muhtemelen, belirlenen asgari ücret, vasıfsız işlerin ücreti değil, Türkiye'deki ortalama temsil eden ücret olacak" dedi.

ASIL ETKİ MART AYINDAN SONRA

Birçok küçük ve orta ölçekli işletmelerin faaliyetlerinin ciddi oranda azalacağına dikkat çeken Günçavdı, enflasyonun asil etkilerinin mart ayında görüleceğini belirtti: "Birçok küçük ve orta

Sermaye isyanı

TCMB'nin son müdahalesinin ardından İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, Twitter hesabından dikkat çeken bir açıklama yaptı. Bahçivan yaptığı açıklamada, "Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz" ifadesini kullandı. Bahçivan'ın ardından Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu da açıklamada bulundu. Hisarcıklıoğlu, yaşanan çalkantıdan ve döviz kurlarının geldiği seviyeden birçok firmanın olumsuz etkilendiğini söyleyerek "Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz" ifadelerini kullandı.

ölçekli işletme, yüksek enflasyon, yüksek kur ve yüksek ücret maliyetlerinin etkisiyle sermayelerini eritecekler. 2022 sanayi için kötü geçecek. Çünkü stoklar bitti. Yeni stok için yeni fiyatlar artıyor. Bu sebeplerden dolayı, yeni fiyatlar stoklar biriktirileceği için, biz enflasyonun asil etkisini mart ayından sonra göreceğiz."

ÖN KOŞUL ERKEN SEÇİM

Türkiye'nin çok hızlı bir şekilde iktidar değişikliğine ihtiyacı olduğuna dikkat çeken Günçavdı, "Değişiklik başlı başına olumlu bir havanın yaratılmasına neden olacak. Temelde karşılaştığımız problem güven eksikliği, hiç kimse bu yönetime güvenmiyor. Erken seçim karar Türkiye'nin kısa dönemde önünü açılmasının ön koşuludur. Yeterli değildir ama ön koşuldur" dedi. **Ekonomi Servisi**

Faiz indirimi sonrası, dolar/TL dün 17.25'e kadar çıktı. 2 milyar dolarlık müdahale ise yine yetmedi

MB dövizi tutamadı

Dolar/TL, Merkez Bankası'nın (TCMB) devam eden faiz indirimleri ve ucu açık yönlendirmeleri sonrası dün yeni güne yükselişe başladı ve bu kez 17 sınırını aştı. Güne 16.28'e yükselerek başlayan ve öğleden sonra 17.25 seviyesine sıçrayan dolar/ TL TCMB'nin son üç haftadaki beşinci ve yaklaşık iki milyar dolarlık müdahalesi sonrası 16.28'e çekilse de günü 16.50 seviyesinde tamamladı.

Bağımsızlık bitti

BİST'te ise hava tersine döndü. 2 bin 406 puana kadar çıkan endeks günü yüzde 8.5 düşükle kapattı.

TCMB'nin yeni müdahalesi sonrası

TL'deki büyük erime konusunda **TOBB** Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu acil önlem çağrısı yaparken **İSO** Başkanı **Erdal Bahçivan** faiz-müdahale çelişmesine dikkat çekti.

en dikkat çekici yorumu **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan**, sosyal medya hesabı üzerinden şöyle dedi: "Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz." Yine **TOBB** Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, "Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye birçok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor. Piyasaların iver-

dilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz" derken ekonomist Uğur Gürses şöyle isyan etti: "Yurttaşların büyük çaresizliği... İçinde bulunduğumuz tren ağır çekimde çarpışmada, izliyoruz." Yazılı açıklama yapan Sesmir Başkanı Orhan Ökmen ise şu nu vurguladı: "TL'ye karşı güçlenen doların satın alma gücünde yarattığı tahribatı ve yoksulluğu bir kenara bi-

rakıp talep canlandırma politikalarına yönelik TCMB enflasyonla uğraşmaktan, temel görevini yerine getirmekten ve kurumsal bağımsızlığından tamamen vazgeçti."

SYR için girişim

Öte yandan Reuters'ın haberine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), TL'deki değer kaybının banka sermaye yeterlilik rasyolarında (SYR) yarattığı tahribatı azaltacak önlemler üzerinde çalışıyor. Konuya yakın üç bankacılık kaynağı kamu bankalarına yapılacak planlanan sermaye enjeksiyonunun da SYR'leri rahatlatacağını söylediler. • Ekonomi Servisi

'Kredi çekip et aldım'

AKP iktidarının yanlış ekonomi politikaları ve uygulamalarının sonuçları, uluslararası ekonomi basını tarafından da yakından takip ediliyor.

Bu kapsamda Bloomberg, Ankara'ya Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın memleketi Rize'yi bağlayan otoyolu takip ederek muhafazakarların kalesi olarak bilinen bölgede seçmenin iktidara ilgili düşüncelerini haberleşti. Haberde, örneğin İyidere'de krediyle birkaç aylık et aldığını belirten 66 yaşındaki bir emeklinin şu vurgusu dikkat çekti: "Daha sonra param yetmeyebilir, bir saat sonra fiyatlar ne olacak o bile belli değil." Samsun'da benzincide çalışan Osman Haliloğlu, insanların yükselen fiyatlardan şikâyetçi olduğunu söylerken, sık sık "Bir daha AKP'ye oy veririm ellerim kırılın" ifadelerini duyduğunu belirtti.

Piyasanın ateşi düşmüyor!

Piyasalar baş döndüren bir hafta daha yaşadı. Doların 17, Euro'nun 19 lirayı aştığı haftanın son işlem gününde Merkez Bankası'ndan beşinci doğrudan satış müdahalesi geldi. TCMB'nin döviz satışı, TL'nin ateşini söndürmeye yetmedi. Serbest piyasada dolar 17.20 liradan, Euro 19.30 liradan kapandı. Gün içerisinde tarihi zirvesini 2.406 puana çıkaran Borsa İstanbul'da ise gün sonuna doğru satış dalgası yaşandı. İki kez 'devre kesici'nin çalıştığı se-

ansta yüzde 9 değer kaybı görüldü. Gün içinde gördüğü en yüksek seviyeden yüzde 14 değer kaybeden BIST-100, kapanışını yüzde 8.5 düşüşle 2.084 puandan yaptı. Kurdaki hareketlerin etkisiyle tırmanışına devam eden altının gramı da 1000 lirayı aşarak rekor tazeledi. Kapalıçarşı'da çeyrek altın 1.607 liradan satıldı. TCMB'nin faiz indirimlerinin etkisiyle yükselişini sürdüren 10 yıl vadeli gösterge tahvilin bileşik faizi ise yüzde 22.8 seviyelerine ulaştı. /05

İş dünyası sesini yükseltiyor

■ TOBB Başkanı Rifat

Hisarcıklıoğlu: Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye bir çok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor. Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz.

■ İSO Başkanı Erdal Bahçivan:

Dün faiz indirimine giden Merkez

Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz.

■ EBSO Başkanı Ender

Yorgancılar: Merkez Bankası açıklaması; 'sağlıksız fiyat oluşumu nedeni ile müdahale edilmiştir' şeklinde... Dün faiz indirirken belli değil miydi? Önümüzü görmek istiyoruz, inen faiz bankalara yansımıyor, maliyetleri arttırıyor.

Dolar zirveyi 17 TL'ye taşıdı borsada 'devre kesici' çalıştı

Türk lirasında değer kaybı bu hafta da hız kesmeden devam etti. Merkez Bankası'nın (TCMB) faiz indirimi ve ucu açık yönlendirmeleri sonrası dolar dün 17'yi aşarak yeni tarihi zirvesine ulaştı. Euro/TL ise 19 lirayı aştı. Türk lirasında haftalık kayıp yüzde 15'e ulaştı. TCMB son dört toplantıda 500 baz puan faiz indirirken, faiz indirimlerine başladığının ilk sinyali verdiğini eylül ayı başından bu yana TL yaklaşık yüzde 49, sene başından beri yüzde 54'ün üzerinde değer yitirdi. Dolar/TL müdahale öncesi işlem gördüğü tarihi zirve olan 17,1 seviyesinden 16,3 seviyelerine kadar geriledi. Ancak aşağı yönlü hareketlerin sınırlı kaldığı görüldü.

Merkez'den 5'inci müdahale

Merkez Bankası (TCMB) aralık başından beri beşinci kez 'sağlıksız fiyat oluşumları' nedeniyle piyasaya döviz satım yönünde doğrudan müdahale etti. TCMB'nin 1 Aralık tarihindeki ilk müdahalesi yaklaşık 650 milyon dolar, 3 Aralık'taki ikinci müdahalesi yaklaşık 400 milyon dolar, 10 Aralık'taki üçüncü müdahalesi ise yaklaşık 500 milyon dolar seviyesindeydi. TCMB'nin dördüncü ve 2,5 milyar dolarlık son müdahalesi ile birlikte toplam tutar yaklaşık 4 milyar seviyesine yükselmişti. Son müdahalenin ne kadar olduğu net olarak bilinmezken, analistler kurdaki harekete işaret ederek, "Öncekilerden daha hacimli ve yüksek montanlı müdahale olduğu anlaşılıyor" de-

Borsa İstanbul baş döndürdü

BIST 100 endeksi, sabah seansında yüzde 5'e yakın artışla 2.406 zirvesine kadar çıktı. Ancak günün ikinci yarısında kısa sürede yüzde 5'e ulaşan düşüş sonrası devre kesici çalıştı. İki kez uygulanan devre kesicinin

ardından kayıplar bir ara yüzde 9'a ulaştı. Haftanın son işlem gününde 335 puanlık bantta dalgalanan Borsa İstanbul, günü yüzde 8,5 kayıpla 2.084 puandan tamamladı. Borsa haftalık bazda ise yüzde 15,2 prim yaptı.

Altının gramı 1000 lira!

Fed'in açıklamalarından sonra dolar cinsi varlıklarda görülen kayıplarla altın, 1800 seviyesinin üzerinde işlem görmeye başladı. İçerde ise

kurdaki hareketlerin etkisiyle tırmanış sürdü. Altının gramı 1000 lira zirvesini gördü. Kapalıçarşı'da çeyrek altın 1.607 liradan satıldı.

ğerlendirmesinde bulundu.

Merkez'in ilk çeyrek mesajı tartışılıyor

Piyasada, yılın son Para Politikası Kurulu (PPK) sonrası yapılan 'ilk çeyrek' mesajının da yankıları sürüyor. TCMB açıklamasında önümüzdeki aylar için yönlendirme olarak, "Alınmış olan kararların birikimli etkileri 2022 yılının ilk çeyreğinde yakından takip edilecek ve bu dönemde fiyat istikrarının sürdürülebilir bir zeminde yeniden şekillenmesi amacıyla geniş kapsamlı politika çerçevesi gözden geçirme süreci yürütülecektir" denildi. Birçok ekonomist bu yönlendirme-yi ilk çeyrekte faiz indirimlerine ara verildiği ve TL'deki değer kaybına bu süreçte faiz artışı ile tepki verilmeyeceği anlamı

çıkardı. Bazı bankacılar ise ilk çeyrekte faiz artışı yapılmayacağı için zorunlu karşılık gibi makro ihtiyati tedbirler ve zaman zaman piyasaya doğrudan döviz satış müdahaleleri ile zaman kazanılmaya çalışılacağı değerlendirilmesinde bulundu. Ekonomistler TCMB'nin sık yönlendirme değiştirdiğini, yeni yönlendirmenin belirsizlik içerdiğini ve bu belirsizliğin ancak TCMB'den gelecek yeni bir açıklamayla ortadan kalkabileceği görüşünde.

TL'deki değer kaybını ne durduracak?

Kurun zirve yürüyüşüne ne zaman son vereceği merak konusu. Tera Yatırım Baş Ekonomisti Enver Erkan, "Merkez Bankası'nın yüzde 14 seviyesine indirildiği politika faizi ve 2022'nin ilk

3 ayında politika yaklaşımını gözden geçirme aşaması yönünde net bir öngörü elde edemeyen piyasa ve ekonomi aktörleri bu süreç içerisinde servet, tasarruf koruma noktasında parasını dövize yönlendirecektir. 17 Aralık itibarıyla, yılın başından beri yüzde 120 üzerinde prim yapmış olan bir dolar kuru, günlük yüzde 7-8 gibi bantlarda son günlerde dalgalanan dolar ve Euro gibi emenleri ele alacak olursak; yüzde 14 repo faizi ve ağırlıklı olarak yüzde 14-16 bareminde lira vadeli mevduat faiz oranları enflasyona karşı bir koruma sağlamamaktadır" değerlendirmesini yaptı. S&P Global'in ülke kredi derecelendirme direktörü Maxim Rybnikov ise TCMB'nin fiyat istikrarına yönelik açıklamalarının dikkate alındığında önümüzdeki dönemde faiz koridorunun kullanılabileceğini paylaştı. Faiz indirimlerin devam etmesi halinde sermaye kontrolünün de gündeme gelme ihtimalinin artacağını savunan Rybnikov sermaye kontrolü için "Bu bizim ana senaryomuz değil ancak bir son çare olarak kullanabilir diye düşünüyorum" dedi.

10 yıllık faiz yüzde 22,8'i gördü

TCMB'nin politika faizi ile benzer seyirde hareket etmesi beklenen Hazine'nin borçlanma maliyetleri de belirsiz artış eğilimlerini sürdürüyor. 10 yıl vadeli gösterge tahvilin bileşik faizi yıl başındaki yaklaşık yüzde 12 civarından yüzde 22,8'e kadar yükselmiş durumda.

İş dünyasından acil önlem çağrısı

Türk lirasında durdurulamayan değer kaybının ardından iş dünyasından da dün peş peşe açıklamalar geldi. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, piyasaların istikrarı kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınması gerektiğini vurguladı. Hisarcıklıoğlu, Twitter hesabından yaptığı paylaşımda; "Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye bir çok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor. Piyasaların ivedilikle istikrarı kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını ve öngörülebiliğinin termin edilmesini bekliyoruz" ifadelerini kullandı. TCMB'nin müdahalesinin ardından da **İSO Başkanı Erdal Bahçivan** paylaşımda bulundu. Bahçivan, "Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz" ifadesine yer verdi.

Ege Bölgesi **Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar da Twitter paylaşımında, "Merkez Bankası açıklaması sağlıksız fiyat oluşum nedeni ile müdahale edilmiştir, dün faiz indirirken belli değil miydi. Önümüzü görmek istiyoruz inen faiz bankalara yansımıyor maliyetleri arttırıyor" dedi.

Merkez'den 5. müdahale

DOLAR kuru 17 liranın üstünü görünce Merkez Bankası'ndan 5'inci müdahale geldi. Merkez Bankası açıklamasında, "Döviz kurlarında görülen sağlıksız fiyat oluşumları nedeniyle piyasaya satım yönünde doğrudan müdahale edilmektedir" denildi. Dolar kuru dün sabah saatlerinde 16 liranın üstüne çıktı. Öğleden sonra ise 17.17'yi gördü. Bunun üzerine müdahale geldi. Dolar kuru müdahalenin ardından 16.30'lara çekildi.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Rifat Hisarcıkhoğlu kurlarla ilgili Twitter'dan yaptığı

açıklamada, "Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye birçok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor. Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz" dedi. **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçıvan** da, yine Twitter hesabından yaptığı değerlendirmede, "Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz" yorumunu yaptı. ■ ANKARA

İş dünyasından Merkez'e sert tepki

Kurda dün de yükseliş devam ederken euro 19,43'ü, dolar ise 17,14'ü gördü. Doların artışına ilişkin Merkez Bankası'nın beşinci müdahalesine tepki gösteren iş dünyası, bir gün öncesinde faizin indirildiğini hatırlattı

MERKEZ'DEN 5. MÜDAHALE

■ **KUR** her geçen gün rekor kırmaya devam ederken, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) piyasalara satım yönünde beşinci kez doğrudan müdahalede bulundu. 1 Aralık'tan bu yana müdahalelerde bulunan Merkez Bankası'na ekonomistlerden ve iş dünyasından tepki yağdı.

"ŞAŞKINLIKLA İZLİYORUZ"

■ **İSTANBUL Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, dolara müdahaleye ilişkin, "Dün (perşembe) faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün (cuma) elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz" dedi.

■ **TÜSİAD** baş ekonomisti Gizem Öztok Altınışık da "Dolar 16. Hiçbir iktisadi dayanağın olmadığı faiz indirimlerinin ülkemize ne faydası oldu?" diyerek tepki gösterdi.

BU İŞ ARTIK KONTROLDEN

ÇIKTI

Ekonomi baş aşağı gidiyor... İpin ucunu bırakan politikalar kurda her gün tarihi rekorları, önü alınamayan zam yağmurunu 'rutin' hale getirdi. 83 milyon öngörülemeyen gidişatın nereye kadar süreceğinin endişesini taşıyor.

**1 DOLAR 17'Yİ AŞTI
LİRA BİR AYDA
YÜZDE 6 İ ERİDİ**

**2 AKARYAKIT 24
SAATTE 1 LİRADAN
FAZLA ZAMLANDI**

**3 İĞNE FİYATLARINA
YÜZDE 100 İPLİĞE
YÜZDE 50 ZAM GELDİ**

'FAİZ İNDİREN MB'NİN PİYASAYA DÖVİZ SÜRMESİNİ ŞAŞKINLIKLA İZLİYORUZ'

Faiz indirimiyle dolar yeni rekor kırınca MB beşinci kez müdahale etti. Toplam 6 milyar dolarlık hamleye rağmen kur 16 eşliğinin altına inemedi. **TOBB** Başkanı Hisarcıklıoğlu "Piyasaların istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlem alınmasını ve öngörülebilirliğin sağlanmasını bekliyoruz" mesajı verdi. **ISO Başkanı Erdal Bahçivan** da "Dün faiz indirimine giden Merkez'in bugün elindeki kıymetli döviz piyasa sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz" dedi.

ETİKETLER SÜREKLİ ARTARKAN VATANDAŞIN ALIM GÜCÜ SÜREKLİ AZALYOR

Dövizdeki tırmanış yeni zamları da tetikledi. Tekstilci Halit Zorba "İplik yüzde 50, ithal olan iğne grubu yüzde 100 zamlandı. Alım gücü düştüğü için satışlar geriledi" dedi. Araç depoları 'alev aldı'. 56 kuruşluk artışın ardından benzinin litresi 69 kuruş daha yükseldi. Motorin 1 lira 14 kuruş arttı. 48 saatte akaryakıtta gelen zam yüzde 10'u aştı. Zincirleme etkiyle otobüs biletlerinden taksi ücretlerine kadar birçok alanda fiyatlar yeniden düzenlendi. **S/4-5**

Enflasyonun Aralık ayı ve 2022'nin ilk çeyreğinde yükselişini hızlandırması beklenen faizin indirilmesiyle TL'deki negatif getiri oranının artması bekleniyor. Şu anda faiz enflasyonun 7 puan altında.

TL tarih yazıyor kur durdurulamıyor

Merkez Bankası'nın faiz indirim sarmalı TL'ye pahalya mal oluyor. Tarihinin en kötü seviyelerine imza atan lira, kur karşısında artık dakika başına eriyor. En son Perşembe günü gerçekleşen faiz indirimi sonrasında yeni zirvesini gören dolar, haftanın son iş gününde de ralliye devam etti. Merkez'in 5'inci müdahalesine rağmen dolar 17, euro ise 19 liraya aştı.

Günlük kur şokları geçiren Türk Lirası artık kur karşısında durdurulamıyor. Ekonomi yönetiminin aldığı kararlar sonrasında hafta değer kaybetmeye başlayan TL, tarihinin en kötü seviyesine indi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın faiz hassasiyetine göre hareket eden Merkez sonrasında dolar de 17 liraya aştı. Euro ise 19 liranın üzerine girdi. Gram altın ise tarihi zirvesini zorlayan bir liraya ulaştı. Yılın son Para Politikası Kurulu toplantısında Perşembe günü faiz 100 baz puan indirerek yüzde 15,60'ı aşan dolar kuru, günün devamında da 15,80'i gördü.

Haftanın son işlem gününde de döviz tarafındaki hareketlilik devam ediyor. Fiyat yüzde 2'ye yakın yükselişe neredeyse 1 günde 1 liradan fazla arttı. Böylece kurdaki yükseliş artık durdurulamayacak seviyeye geldi. Hükümetin yeni ekonomi modeli olarak adlandırıldığı ihracat, turizm ve yatırım ağırlıklı politikada istihdam artırılması hedefleri arasında. Fakat bu politikada enflasyon ve kura bir müdahale olmadan kendiliğinden gerileme olması bekleniyor. Piyasalar ise enflasyondaki yükselişin dizginlenmesi için faiz kalkımının gerekli olduğu görüşünde. Faiz indirimlerine başladığını ilk sinyali verdiği

Eylül ayı başından bu yana TL yaklaşık yüzde 47, sene başından beri yüzde 53'in üzerinde değer yitirdi. Değer kayıplarının büyük bölümü son bir buçuk ayda meydana geldi. Para Politikası Kurulu (PPK) kararında "Kural, politika faizinin 100 baz puan indirilerek, arz yönü ve para politikası etki alanı dışındaki arzı faktörlerin fiyat artarları üzerinde oluşturulduğu geciki etkilerinin iması ettiği kullanımın tamamlanması karar vermiştir" denildi. TCMB açıklamasında öngörüdeki aylar için de yönlendirmeye ilişkin faiz kalkımının gerekli olduğu görüşünde. Faiz indirimlerine başladığını ilk sinyali verdiği dönemde fiyat istikrarının sürdürülebilir bir zeminde yeniden şekillenmesi amacıyla geniş kapsamlı politika çerçevesi güdülen "geçirime süreci yürütülecektir" ifadelerini kullandı. Birçok ekonomist bu yönlendirmeyi ilk çeyrekte faiz indirimlerine ara verildiği ve TL'deki faiz indirimleri bu süreçte faiz artışı ile tepki verilmesiyle anlamı çıkarıyor. Bankacılar ise ilk çeyrekte faiz artışı yapılmayacağı için zorunlu karşılık gibi makro ihtiyati tedbirler ve zaman zaman piyasaya doğrudan döviz satış müdahaleleri ile zaman kazanılmaya çalışıldığı değerlendirildi.

- EKONOMİ SERVİSİ

BORSADA REKOR SÜRÜYÜR

BİST 100 endeksinde zirve devam ediyor. Haftanın son işlem gününde de güçlü artış sürüyor. Açılışa önceki günkü kapanışa göre 47,61 puan ve yüzde 3'e yakın değer kazanarak 2.406'nın üstünde puanla tüm zamanların en yüksek seviyesinden başlayan BİST 100'de hisse senetlerine ilgi artarak devam etti. Gün ortasına doğru alımlarla birlikte BİST 100, kapanışının yüzde 5'ine yakınlaştı. Borsa İstanbul'da yüzde 5'e dayanan yükselişte bankacılık ve madencilik sektörü hisse senetlerinde yükseliş dikkat çekiyor. Madencilik hisse senetleri yüzde 7,8 civarı yükselirken bankacılık hisselerinde ise kazançlar yüzde 6'nın üzerinde. Metal sektörü hisseleri de yüzde 6 civarı primli seyrediyor.

MERKEZ'DEN SATIŞ VAR AMA BEKLENEN DÜŞÜŞ YOK

Merkez Bankası, döviz kurtarında görülmesi sağlıksız fiyat oluşumunun nedeniyle piyasaya satım yönünde doğrudan müdahale etti. Müdahale dolan 17'yi euronun ise 19 seviyesini aşması sonrasında geldi. Müdahale sonrası dolar 16,40 seviyelerine indi. Fakat tekrar yükseliş yönüne geçerek 16,90 seviyelerine kadar çıktı. MB'nin 1 Aralık tarihindeki ilk müdahalesi yaklaşık 650 milyon dolar, 3 Aralık'taki ikinci müdahalesi yaklaşık 400 milyon dolar, 10 Aralık'taki üçüncü müdahalesi yaklaşık 500 milyon dolar seviyesindeydi. TCMB'nin dördüncü ve 2,5 milyar dolarlık son müdahalesi ile birlikte toplam tutar yaklaşık 4 milyar seviyesine yükseldi. Dolar/TL, Merkez Bankası'nın devam eden faiz indirimleri ve ucu açık yönlendirmeleri sonrası yükselişini sürdürüyor. Dün sabah saatlerinde 16 lira sınırı da geçen dolar/TL, zirvesini öğleden sonra 17'nin üzerine taşıdı. Euro/TL'de 19 liranın geçti. Bloomberg'in haberine göre doğrudan döviz satışı yöntemini yaptığı beşinci müdahalesinde tutar yaklaşık 2 milyar dolar oldu.

'BİZ ÇİN, GÜNEY KORE DEĞİLİZ'

TBMM Genel Kurulunda 2020 yılı kesin hesap kanun teklifi görüşmeleri tamamlandı. Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati, milletvekillerinin kendisine yönelttiği sorulara yanıtladı. Bakan Nebati şu açıklamaları yaptı: "Türk modeli dediğimiz şey, Sayın Cumhurbaşkanı'nın ara ara ifade ettiği ama bizim zamanında bir şeyler söyledikimiz dönemdedir. Güney Kore, 93,8 dolara başladığı yıla, 31 bin dolara ya da an. Çin 75 dolara başladı, 10 bin 500 dolara da gitti. Başlatmada işi başına düşen gelir, Japon 568 dolara başladı, 40 bin dolara gelmiş. Biz 468 dolara başladık, 11 bin dolara gelmiş. Türkiye'de 40 kat artarak 283 dolardan 8 bin 500'ü 9 bin dolara gelmiş. Bir fark ortaya koyuyoruz. Biz Çin değiliz. Biz Güney Kore değiliz. Biz biliyoruz ki uzunluğu, 6 bin kilometreden 28 bin kilometreye çıkan, otopan uzunluğu 1,714 kilometreye çıkan, tünel uzunluğu 50 kilometreye çıkan, tünel uzunluğu 50 kilometreye, köprü uzunluğu 311 kilometreden 710 kilometreye, hali tren ağının şifresi 1,213 kilometreye, havallanması sayım 26dan 56'ya, uçak sayım 110dan 552'ye, yurt dışı uçak noktası 60'tan 329'a, teras sayım 37'den 84'e, OSB sayım 192'den 325'e proje sayım 62'den 750'ye sayımımız, dışa bağımlılık oranını yüzde 80'den yüzde 20'ye düşüren bir Türkiye, hastane yatak sayım 164 binden 255 bine, nitelikli yatak sayım 19 binden 162 bine basılı kelam bizim söylediklerimiz şey çok farklı. Bundan sonra atacağımız adımlarla çok hızlı bir şekilde toparlanma olacağını hep beraber görmüş olacağız."

Yaşanan kur şokuyla birlikte iş dünyasından da tepkiler yükselmeye başladı. İSO Başkanı Erdal Bahçivan "Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesinin şaşkınlıkla izliyoruz" ifadesini kullandı. TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu da "Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak önlemler alınmasını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz" paylaşımını yaptı.

Olanları şaşkınlıkla izliyoruz

Kur yeni zirvesinin ardından iş dünyası da habu attı. Resmi açıklamalar peş peşe gelmeye de iş dünyası temsilcileri artan kuru sosyal medya hesapları üzerinden 'hayretle izlediklerini' aktardı. TCMB'nin döviz müdahalelerinin ardından İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, Twitter hesabından dikkat çeken bir açıklama yaptı. Bahçivan yaptığı açıklamada "Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesinin şaşkınlıkla izliyoruz" ifadesini kullandı. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu sosyal medya hesabından "Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak önlemler alınmasını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz" diye paylaşım yaptı. Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Başkanı Ender Yorgancılar da Twitter paylaşımında, "Merkez Bankası açıklaması sağlıksız fiyat oluşumunu nedeniyle müdahale edilmisti, dün faiz indirimi belli değildiymi. Önemizizi görmek istiyoruz inen faiz bankacıları

Rifat Hisarcıklıoğlu

Erdal Bahçivan

aylarda yüzde 30'a asacağı tahmin edilen enflasyona rağmen zaten negatifte olan TL'nin reel getirisini daha da düşürmesi oldu. S&P Global'ın ülke kredi derecelendirme direktörü Maxim Rybnikov dün Türkiye için "Mevcut politika bileşimi sürdürülemez" dedi. TCMB açıklamasında öngörüdeki aylar için de yönlendirmeye "Alınması olan kararların birikimli etkileri 2022 yılının ilk çeyreğinde yakından takip edilecek ve bu dönemde fiyat istikrarının sürdürülebilir bir zeminde yeniden şekillenmesi amacıyla geniş kapsamlı politika çerçevesi güdülen "geçirime süreci yürütülecektir" denildi. Birçok ekonomist bu yönlendirmeyi ilk çeyrekte faiz indirimlerine ara verildiği ve TL'deki değer kaybına bu süreçte faiz artışı ile tepki verilmesiyle anlamı çıkarıyor. Bankacılar ise ilk çeyrekte faiz artışı yapılmayacağı için zorunlu karşılık gibi makro ihtiyati tedbirler ve zaman zaman piyasaya doğrudan döviz satış müdahaleleri ile zaman kazanılmaya çalışıldığı değerlendirildi.

- EKONOMİ SERVİSİ

BU YIL TEK İNDİRİM YAPAN MERKEZ TCMB

Bu yıl birçok gelişen ülke, enflasyon ve FED nedeniyle faiz artırımına gidenken gelişmiş ülkelerden ise İngiltere sürpriz faiz artışı yaptı. ABD Merkez Bankası (FED) ise çarşamba günkü toplantısında olukça şahin açıklamalarda bulundu ve 2022'de 3 faiz artışı öngördü. Piyasalar ilk faiz artırımını Mayıs-Haziran gibi yapılımasını bekliyor. Bu yıl tek faiz indirimi yapan banka TCMB oldu ve Eylül itibarıyla toplamda 500 baz puan faiz indirimi yapıldı. Enflasyonun Aralık ayı ve 2022'nin ilk çeyreğinde yükselişini hızlandırması beklenen faizin indirilmesiyle TL'deki negatif getiri oranının artması bekleniyor. Şu anda faiz enflasyonun 7 puan altında.

'ELİNDEKİ TEK SİLAH TUTUKLUK YAPIYOR'

Ekonomistler TCMB'nin çok sık yönlendirmeye geçtiğini, yeni yönlendirmenin belirsizlik içerdiğini ve bu belirsizliğin ancak TCMB'den gelecek yeni bir açıklamayla ortadan kalkabileceğini ifade ettiler. Bir bankanın döviz masası işlemcisi "TCMB'nin yeni yönlendirmesi tam net olmasa da 3 ay faiz indiriminin olmadığında iması ediyor. TL'de tek yönlü ve sadece değer kayba yönünde bir süreç yaşanıyor. Buna ne durdurabilir diye baktığımızda faiz gibi bir sonuca ulaşamıyoruz çünkü faiz artışı bir seçenek olarak görülmesi en önemli silahı devre dışı bırakıyor" dedi.

ENFLASYON GÜMBÜR GÜMBÜR GELİYOR

TCMB'nin faiz indirimleri değerlendirilen uzmanlar da enflasyonun daha da derinleştiği uyarısında bulunuyor. Ünlü Menkul Değerler Denetim ve Araştırma Bölümü Kıdemli Müdürü Gökhan Uşakaya, kurumunun günlük raporunda "Alınması kararları birikimli etkilerinin enflasyonu ilk çeyrekte yüzde 37,7'ye ve ikinci çeyrekte yüzde 40'a çıkartması beklediklerini. Bu enflasyon verilerine göre TCMB Mayıs ayına kadar politika faizini sabit tutması durumunda yüzde 6 olan negatif reel faiz yüzde 26'ya yükselecektir. 2022'nin ilk yarısında FED'in faiz artırım süreci ve TL'deki kırılma noktaları, enflasyonu daha üst bir noktaya taşıyabilir. Bu nedenle TCMB'nin faiz indirimini durdurmuş olmasının TL'de kırılma noktaları sonlandırmasını bekliyoruz" paylaşımını yaptı. Londra merkezli Bluebay Asset Management'in kıdemli stratejist olan Timothy Ash de TCMB'nin öngörüdeki dönemde daha fazla mesaj "TCMB, söz konusu olduğunda ileriye dönük yönlendirmesi kesinlikle hiçbir şey ifade etmez ve Erdoğan para politikasını belirler" ifadelerini kullandı.

NUREDDİN NEBATİ

RISK PRİMİ 5 AYIN ZİRVESİNDE

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) Eylül ayında başlayan aralık ayına dek toplamda 500 baz puan faiz indirimi sonrası döviz kurları rekor seviyeye ulaştı. Dolar bugün 17,14'e euro da 19,48'e tarihi zirveye girdi. Türkiye'nin kredi risk primi (CRS) ise gelişmelerin etkisiyle 521 baz puanı yükseldi. Kredi risk primi en son bu yılın temmuz ayında 538 puanı yükselerek zirveye girmişti. Bu veriler geçen Türkiye'nin kredi risk primi 5 ayın zirvesine ne gekt.

Benzetme değil gerçek iğneden ipliğe zam

Türk Lirası'nın değer kaybı her geçen gün artarken, ne çarşıda ne de pazarda zam furyası durdurulamıyor. Enflasyonla birlikte etiketler her gün değişirken 'iğneden ipliğe zam' sözü de gerçek oldu. Rekor kayıp sonrası iğne yüzde 100, iplik ise yüzde 50 zamlandı. Aynı zamanda otobüs bileti fiyatları da dikkat çekti. Uçağı geçen bilet fiyatlarını vatandaşlar şaşkınlıkla karşıladı.

Artan kur ve akabinde gerçekleşen enflasyonla birlikte iğneden ipliğe zam deyimi gerçek oldu. Bu sefer gerçekten iğne ve ipliğe zam geldi. Iplik yüzde 50, iğne ise yüzde 100 zamlandı. Tekstilci Halit Zorba, kriz dönemlerinde kendi işlerini normalde arttığını belirterek "Ama bu krizde çok etkilendik. 2001 krizini bile arar olduk. Çok kötü durumdayız şu anda. Satışlarımız müthiş kötü. Şu anda bizim en büyük sıkıntımız ithal ürünlerde. Fiyat arttığı, alım gücü düştüğü için bayağı satış kaybımız var" diye konuştu. Zorba, alım gücü olmadığı için işlerinin yüzde 30 oranında düştüğünü aktararak, "Fiyatları gören kadın gidiyor. Ciddi bir satış kaybına uğradık" dedi. Zorba, kriz dönemlerinde kendi işlerini normalde arttığını belirterek "Ama bu krizde çok etkilendik. 2001 krizini bile arar olduk. Çok kötü durumdayız şu anda. Satışlarımız müthiş kötü" ifadelerini kullandı. Eski bir firma oldukları için müşteriye mağdur etmemeye çalıştıklarını, ancak zam geldikçe ürünlere yansıtacak durumda kaldıklarını aktaran Zorba, elindeki yün ipi göstererek "Son 3 ayda, 10 lira olan şey 16 lira oldu" açıklamasını yaptı. Zorba, 1 doların 16 Türk lirasını aşması durumunda ürünlere yüzde 20 zam daha geleceğini kaydederek: "Türkiye'de üretilmeyen ürünler müthiş arttı, alınmayacak şekilde arttı. 1 lira olan iğne 3 lira oldu. Perakende satışlarında, toptanda da birebir arttı. Elemanların maaşını nasıl artıracaklarını düşünmeye başladık. Ciddi sayıda perakendeci müşterimiz kapattı. Ki böyle devam ederse

Kur artışıyla birlikte zamlar da hız kazandı. İğneden ipliğe zam geldi.

fiyat artışları, kapatan da çok olacak. Biz sezondayız. Gördüğümüz gibi şu dükkan, full kalabalık olması lazım. En az 50 müşteri olması lazım. Sabahtan beri iki, üç müşterimiz var. Şu cirolarla ayakta kalma şansımız sıfır. İthal ürün bizde yok. Zaten olmadığı için bu kadar yüzde 50 zam geldi. İthal ürünler yüzde 100'ün üzerinde zamlandı. Şu anda herkesin beklentisi şu: 'Nasil olsa dolar artacak, biz zammımızı yapalım'. Şu anda hiçbir ürün gerçek fiyatında değil. Şişirilmiş fiyatlar." - ANKA

OTOBÜS BİLETİ FİYATLARI UÇAĞI GEÇTİ

Koronavirüs salgını sonrasında şehirlerarası otobüs taşımacılığına getirilen kapasitelerinin yarı oranında taşıma zorunluluğu ile bilet fiyatları iki katına yükselmisti. Geçtiğimiz Mart'ta kaldırılan yüzde 50 koltuk sınırlamasından sonra, şehirlerarası otobüs bileti fiyatları düşmedi. Tam aksine, günümüze kadar artarak gelen fiyatlar, bazı şehirlerde uçak biletlerini yakaladı. Örneğin, İzmir-Van arası otobüs bileti fiyatı 350 TL iken, bir hafta önceden alınan uçak bileti ise 400 TL'den başlıyor. Gerek artan maliyetler gerek ise son zamanlarda akaryakıtta gelen zamlar, otobüs bileti fiyatlarının yükselmesinde etkili rol oynadığı söyleniyor.

BAŞKENTTE TAKSİ ÜCRETLERİ DE ARTTI

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) Aralık ayı toplantısı İBB Genel Sekreteri Can Akın Çağlar başkanlığında 1453 Çırpıcı Sosyal Tesislerinde gerçekleştirildi. Toplantıda elektronik bilet ile taksi, taksi dolmuş, minibüs, servis ücretlerine zam ve Adalar'da elektrikli araç alımı teklifi görüşüldü. Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü(TUHİM) tarafından, yakıt giderleri, elektrik, dolar ve asgari ücretin artışlardan dolayı elektronik bilet, taksi, taksi dolmuş ve minibüs fiyatlarına yüzde 43.87 zam talep edilirken servis ücretlerine ise yüzde 27.12 zam yapılması teklif edildi. Yapılan görüşmeler sonunda elektronik bilet fiyatları, taksi, taksi dolmuş, minibüs fiyatlarına yüzde 36.13 ve servis ücretlerine ise yüzde 27.12 şeklinde oylatılan teklif oy çokluğuyla reddedildi. Ankara Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği'nin yönetim kurulu onayıyla Ankara'da taksiler için yeni ücret tarifesi 17 Aralık Cuma gününden itibaren uygulanmaya başlanacak. Yeni ücret tarifesine göre Ankara'da taksimetre açılış ücreti 5 TL'den 6 TL'ye yükseldi. Ankara'daki taksilerde kilometre ücreti ise 3,70 TL'den 4,70 TL'ye çıktı. Taksi indii-bindi ücreti ise 12 TL'den 15 TL'ye yükseldi. Kilometre başına yapılan zam oranı yüzde 27, taksi açılış ücretine yapılan zam oranı ise yüzde 16 oldu.

PATRONLARDAN KURA TEPKİ: "ŞAŞKINLIKLA İZLİYORUZ"

İstanbul Sanayi Odası

Başkanı **Erdal**

Bahçivan ve Türkiye

Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu'ndan Merkez Bankası'nın faiz kararına tepki geldi. Hisarcıklıoğlu,

Twitter'da, "Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye bir çok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor.

Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını

ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz" ifadelerine yer verdi.

Bahçivan, ise mesajında "Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz"

dedi. Kocaeli Sanayi Odası Başkanı

Ayhan Zeytinoğlu da şu açıklamayı

yaptı: "Kurdaki bu hızlı hareketleri

hiç benimsemiyoruz. Keşke stabil

ve öngörülebilir bir kur olsa. Diğer

tarafтан, kurun enflasyona yenilmesini

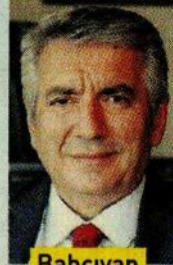
de istemiyoruz. Olağanüstü enflasyon

rakamları, olağanüstü günler yaşıyoruz.

Stabil bir kur istiyoruz."

Hisarcıklıoğlu

Bahçivan

**EKONOMİ YÖNETİMİNE GÜVENSİZLİK
VE BELİRSİZLİK ORTAMI SÜRÜYOR...**

OLMUYOR!

TL'DEKİ DEĞER KAYBI DUR-
DURULAMADIĞI GİBİ HIZI DA
KESİLEMİYOR. DOLAR DÜN
TARİHİ ZİRVESİNİ, 17,17 Lİ-
RAYI GÖRÜRKEN AVRO DA
19,40'A ÇIKTI.

■ **KURDAKI** yüksek seviyeler üzerine
Merkez Bankası, Aralık başından bu yana
5. kez döviz piyasasına müdahalede bu-
lundu. **Müdahalenin etkisi yine çok kısa
sürdü; 16,25'e kadar düşen dolar, dakı-
kalar içinde 16,80'lere çıktı. ■04**

EKONOMİ YÖNETİMİNE GÜVENSİZLİK VE BELİRSİZLİK ORTAMI SÜRÜYOR...

BU ZİHNİYETLE OLMUYOR!

TÜRKİYE Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Perşembe günü politika faizini 100 baz puan indirdi. **Bunun döviz kuruna yansımaları yeni rekor seviyeler olurken, Perşembe günü dolar 15,80 seviyelerinde günü tamamlamıştı. Dün sabah 16 lirayı aşan dolar, öğlen saatlerinde 17 lirayı da aşarak 17,17 lirayla tarihi zirvesini yeniledi.** Avro da 19,40 lira seviyesine kadar çıkarak rekor tazeledi. Döviz kurlarındaki sert yükseliş üzerine, TCMB, piyasaya satım yönünde doğrudan müdahale etmeye başladı. TCMB'den yapılan duyuruda, **"Döviz kurlarında görülen sağlıksız fiyat oluşumları nedeniyle piyasaya satım yönünde doğrudan müdahale edilmektedir"** ifadesi kullanıldı. Mü-

dahalenin ardından doların 16,25'e, Avro da 18,50'ye kadar geriledi. Ancak bu durum yine çok kısa sürdü ve dolar kısa sürede tekrardan 16,80'e çıktı. Avro da 19 lirayı astı.

4 MÜDAHALEDE 4 MİLYAR DOLAR SATTI

TCMB, 2014'ten bu yana ilk kez 1 Aralık tarihinde döviz piyasasına satım yönünde müdahale etmişti. Bu ilk müdahalenin büyüklüğü yaklaşık 650 milyon dolar olurken, 3 Aralık'taki ikinci müdahale yaklaşık 400 milyon dolar, 10 Aralık'taki üçüncü müdahale ise yaklaşık 500 milyon dolar seviyesindeydi. TCMB'nin 13 Aralık'taki dördüncü ve 2,5 milyar dolarlık son müdahalesi ile birlikte toplam tutar yaklaşık 4 milyar seviyesine yükselmisti. TCMB Para Politikası Kurulu (PPK) kararında, **"Kurul, poli-**

tika faizinin 100 baz puan indirilerek, arz yönlü ve para politikası etki alanı dışındaki arıza faktörlerin fiyat artışları üzerinde oluşturduğu geçici etkilerin ima ettiği alanın kullanımının tamamlanmasına karar vermiştir" denilmiştir.

MERKEZ BANKASINI ŞAŞKINLIKLA İZLİYORUZ

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının (TCMB) Aralık başından bu yana 5. kez döviz piyasasına doğrudan müdahalesinin ardından **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Başkanı Erdal Bahçıvan**, Twitter hesabından açıklama yaptı. Bahçıvan yaptığı açıklamada, **"Dün faiz indirmine giden Merkez Bankasının, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz"** ifadesini kullandı.

TL'deki değer kaybı durdurulamadığı gibi hızla kesilemiyor. Dolar dün tarihi zirvesini, 17,17 lirayı görürken, Avro da 19,40'a çıktı. Kurdaki yüksek seviyeler üzerine Merkez Bankası, Aralık başından bu yana 5. kez döviz piyasasına müdahalede bulundu. Müdahalenin etkisi yine çok kısa sürdü, 16,25'e kadar düşen dolar dakikalar içinde 16,80'e kadar çıktı.

Piyasada hareketli bir gün yaşandı

EKONOMİ SERVİSİ

Dolar/TL, dün yükselişini sürdürerek yeni bir zirve gördü. Bu haftaya 13.80 TL civarında başlayan dolar dün 17.14 ile tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaştı. Dolar daha sonra Merkez Bankası'nın müdahalesi sonrası 16.50 TL'nin altına çekildi. Merkez Bankası, döviz kurlarındaki yükseliş nedeniyle, piyasaya bu ay içindeki 5. doğrudan satış müdahalesini yaptı.

Bankadan yapılan açıklamada, döviz kurlarında görülen sağlıksız fiyat oluşumları nedeniyle piyasaya satım yönünde doğrudan müdahale edildiği bildirildi. Merkez Bankası dünkü satışıyla, 1 Aralık, 3 Aralık, 10 Aralık ve 13 Aralık'taki müdahalelerin ardından, döviz kurlarına bu ay içindeki 5. müdahalesini yapmış oldu.

Öte yandan Borsa İstanbul'da BIST 100 endeksindeki sert kayıpların

etkisiyle dün iki kere devre kesici uygulandı. İkinci devre kesici sonrası işlemlerin yeniden başlamasıyla düşüş bir ara yüzde 9'a ulaştı. BIST 100 dün günü yüzde 8.56 düşüşle 2.084 puanla tamamladı

İş dünyasından çağrı

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, dün sosyal medyadan şu mesajı paylaştı:

"Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye bir çok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor. Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz."

Istanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçıvan ise, sosyal medyadan, "Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz" mesajını paylaştı.

Hisarcıklıoğlu

İŞ DÜNYASI ŞAŞKIN

TOBB BAŞKANI RIFAT HISARCIKLIĞLU: Döviz kurunun geldiği seviye birçok firmamızı olumsuz etkiliyor. Acil önlem alınmalı.

İSO BAŞKANI ERDAL BAHÇIVAN: Faiz indiren MB'nin, elindeki kıymetli döviz piyasa sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz.

S.6

Bahçivan

İŞ DÜNYASI ŞAŞKIN

Hisarcıkıoğlu

Bahçivan

Artan enflasyona rağmen faiz indirimlerine giderek döviz kurlarının üç ayda ikiye katlanmasına neden olan ve elindeki ödünç dövizleri satarak Merkez Bankası'na üretici ve ihracatçılardan tepki geldi.

ACIL ÖNLEM BEKLİYORUZ

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıkıoğlu, "Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alın-

masını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz" yorumu yaparken, **Istanbul Sanayi Odası** Başkanı **Erdal Bahçivan** da, "Şaşkınlıkla izliyoruz" ifadelerini kullandı. **TOBB** Başkanı Rifat Hisarcıkıoğlu Twitter üzerinden yazdığı mesajda, "Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye bir çok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor. Piyasaların ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını ve

öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz" dedi.

TAKİP EDİYORUZ

Istanbul Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** da Twitter hesabından paylaştığı mesajında "Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz" yorumunu yaptı.

İnen faiz maliyetleri artırıyor

EGE Bölgesi **Sanayi Odası** Başkanı Ender Yorgancılar, "Merkez Bankası açıklaması sağlıksız fiyat oluşum nedeni ile müdahale etti. Dün faiz indirirken belli değil miydi? Önümüzü görmek istiyoruz. İnen faiz bankalara yansımıyor, maliyetleri artırıyor" diye konuştu. **Istanbul Hazirgim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği** Başkanı Mustafa Gültepe ise "Günlük çok fazla oynaklık var. Bu da fiyat dengesini bozuyor" dedi.

İŞ DÜNYASI ENĐİŐELİ: İstikrar için acil tedbir almalıyız

■ Dövizdeki kontrolsüz yükseliş, reel sektörü endişelendirdi. **TOBB** Başkanı Rifat Hisarcıkhoğlu, “Piyasalarda yaşanan çalkantı ve döviz kurlarının geldiği seviye birçok firmamızı endişelendiriyor ve olumsuz etkiliyor.

Rifat Hisarcıkhoğlu

Piyasaların, ivedilikle istikrara kavuşmasını sağlayacak acil önlemler alınmasını ve öngörülebilirliğin temin edilmesini bekliyoruz” dedi. **İSO** Başkanı **Erdal Bahçivan** da “Dün faiz indirimine giden Merkez Bankası’nın, bugün elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz” ifadelerini kullandı.

Rekorların REKORU!

Dolar: 17.09 ₺
Euro: 19.14 ₺

ÖNCEKİ gün 15.21 olan dolar, dün %9.01 artışla 17.09'u, Euro ise 19.14 TL'yi gördü. Artış karşısında Merkez Bankası 5. kez döviz sattı. **Sayfa 5**

Dolar rekor kırdı, Merkez 5. kez döviz sattı

MERKEZ Bankası'nın perşembe günü faizi 1 puan indirerek yüzde 14'e çekmesi haftanın son işlem gününde döviz rekor kırdı. Haftaya 13,80 civarında başlayan dolar kuru dün 17 lirayı, euro da 19 lirayı aşarak yeni zirve yapınca, Merkez Bankası ay başından bu yana 5'ci müdahalede bulunarak döviz sattı. Bunun üzerine dolar 16.35 liraya, euro da 18.50 liraya indi. Dolar/TL kuru sadece dün yüzde 8,5, hafta başından bu yana da yüzde 23 değer kaybetti. [İstanbul Sanayi Odası](#)

Başkanı [Erdal Bahçivan](#) Tweet atarak "Dün(önceki gün) faiz indirimine giden Merkez Bankası'nın, bugün(dün) elindeki kıymetli döviz kaynaklarını piyasaya sürmesini şaşkınlıkla izliyoruz" dedi. Haftanın son işlem günü uluslararası piyasalarda 1808 dolardan işlem gören ons altın, iç piyasada gram altının kurunda etkisiyle 976 lirayı aşmasına neden oldu. Çeyrek altın da 1590 TL'den satıldı. İstanbul Borsası da bankacılık hisselerinin öncülüğünde yüzde 5'in üzerinde yükselerek 2 bin 400 puanı aştı.

İSO Başkanı dayanamadı

**İstanbul Sanayi
Odası (İSO)
Başkanı Erdal
Bahçivan**, Mer-
kez Bankası'nın
döviz müda-
halesine tepki
gösterdi. Bahçivan Twitter
hesabında "Dün (16 Aralık)

faiz indirimine
giden Merkez
Bankası'nın
bugün (17
Aralık) elindeki
kıymetli döviz
kaynaklarını
piyasaya sürmesini şaşkın-
lıkla izliyoruz" dedi.